

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums “Eiropas kontroles mehānisms tiesiskuma un pamattiesību jomā”

(pašiniciatīvas atzinums)

(2017/C 034/02)

Ziņotājs: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Līdzziņotājs: **Ákos TOPOLÁNSZKY**

Apspriešanās	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja, 21.1.2016.
Juridiskais pamats	Reglamenta 29. panta 2. punkts Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializētā nodaļa	Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	27.9.2016.
Pieņemts plenārsesijā	19.10.2016.
Plenārsesija Nr.	520
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	202/1/7

1. EESK apsvērumi un priekšlikumi: Eiropas tiesiskuma, demokrātijas un pamattiesību mehānisms

1.1. ES nav tikai kopējs tirgus; tā ir kopēju vērtību savienība, kā norādīts Līguma 2. pantā. Turklāt tā atzīst tiesības, brīvības un principus, kas noteikti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā. Šīs vērtības, balstoties uz kurām ir dibināta Eiropas Savienība, ir integrācijas pamats un daļa no Eiropas Savienības identitātes. Tā kā tās ir arī pievienošanās kritēriji, dalībvalstīm pēc tam tās ir jāievēro praksē. Tāpēc ir ļoti svarīgi piemērot Līgumā noteiktās procedūras tajos gadījumos, kad šīs vērtības tiek apdraudētas. EESK uzskata, ka Eiropas iestādēm savā politiskajā darbībā būtu jāizvēlas proaktīva un preventīva pieeja ar mērķi rīkoties pirms problēmu rašanās un no tām izvairīties.

1.2. Tāpat kā daudzas Eiropas pilsoniskās sabiedrības organizācijas, arī EESK ir satraukta par stāvokļa pasliktināšanos cilvēktiesību jomā populistisko un autoritāro noviržu izplatīšanos un apdraudējumu, ko tās rada demokrātijas un pamattiesību aizsardzības kvalitātei – šīs tiesības garantē gan Eiropas Cilvēktiesību tiesa, gan Eiropas Savienības Tiesa, un tās ir ES tiesību aktu pamatprincipi ⁽¹⁾.

1.3. Iepriekš minētās vērtības ir apdraudētas visā Eiropā. Daudzas pilsoniskās sabiedrības organizācijas nosoda stāvokli vairākās dalībvalstīs un cer, ka EESK uzņemsies jaunas iniciatīvas, kas ļaus ES iestādēm apņēmīgi reaģēt. Apdraudēta ir ne tikai Eiropas Savienība, bet arī pilsoņu uzticēšanās valstu un Eiropas demokrātiskajām institūcijām. EESK uzskata, ka risks ir ļoti nopietns un tā raksturs ir sistēmisks.

⁽¹⁾ LES 6. pants.

1.4. No tiesiskuma izrietošo principu un standartu specifiskais saturs valstu līmenī var būt atšķirīgs atkarībā no katras dalībvalsts konstitucionālās sistēmas. Tomēr minētie principi un ES vērtības ir izklāstītas Eiropas Savienības Tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā, kā arī Eiropas Padomes un jo īpaši Venēcijas komisijas izstrādātajos dokumentos. Šo principu vidū ir likumība, kas nozīmē pārredzamu, atbildīgu, demokrātisku un plurālistisku likumdošanas procesu; izpildvaras patvaļas aizliegums; neatkarīga un taisnīga tiesa; efektīva izskatīšana tiesā, tostarp pamattiesību ievērošana; vienlīdzība likuma priekšā; cilvēktiesību aizsardzība, tostarp minoritātēm piederošu personu cilvēktiesību aizsardzība.

1.5. Gan Eiropas Savienības Tiesa, gan Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir apstiprinājušas, ka šie principi nav tikai formālas un procedurālas prasības, bet gan līdzeklis, ar kuru tiek nodrošināta atbilstība demokrātijai un cilvēktiesībām un to ievērošana. Tiesiskums ir konstitucionāls princips, kas ietver gan procesuālos, gan materiālos komponentus.

1.6. Tiesiskuma ievērošana ir nesaraujami saistīta ar demokrātijas un cilvēktiesību ievērošanu: demokrātija nevar pastāvēt un pamattiesības nevar tikt aizsargātas, ja netiek ievērots tiesiskums, un otrādi: pamattiesības ir efektīvas tikai tad, ja tās ir piekritīgas tiesiskumam. Tiesu iestādēm, tostarp konstitucionālajām tiesām, ir būtiska loma demokrātijas aizsardzībā. Jāpiebilst, ka tās ir **personu tiesības**, nevis dalībvalstu vai valdību tiesības. Tādēļ to aizsargāšanai steidzami būtu jāpiesūta prioritāte.

1.7. Saskaņā ar Eiropas Parlamenta Konstitucionālo jautājumu komitejas darbību un ņemot vērā Komisijas ziņojumus un Eiropas Parlamenta 2014. gada 27. februāra rezolūciju par stāvokli pamattiesību jomā Eiropas Savienībā, EESK uzskata, ka laikus būtu jāgroza Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 51. pants⁽²⁾, lai paplašinātu tās darbības jomu un lai visi šīs hartas noteikumi būtu piemērojami dalībvalstīs⁽³⁾.

1.8. Starp Eiropas Savienības Tiesu un Eiropas Cilvēktiesību tiesu notiek regulārs dialogs; šādu dialogu varētu pastiprināt, ja ES pievienotos Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai (ECTK). EESK ierosina, lai Komisija 2017. gada pirmajā pusē iesniegtu priekšlikumu ES pievienoties minētajai konvencijai, kā tas noteikts Līguma 6. panta 2. punktā.

1.9. Saskaņā ar Kopenhāgenas kritērijiem kandidātvalstīm noteiktie pienākumi arī turpmāk ir saistoši dalībvalstīm pēc pievienošanās ES, kā paredzēts LES 2. pantā, un, ņemot to vērā, EESK uzskata, ka visas dalībvalstis būtu regulāri jāvērtē, lai pārliecinātos par ES pamatvērtību pastāvīgu ievērošanu un izvairītos no savstarpējās uzticēšanās zuduma.

1.10. EESK uzskata, ka ES iestādēm ir jāstiprina demokrātijas, tiesiskuma un pamattiesību aizsargāšanas un aizstāvēšanas procedūras un mehānismi visās dalībvalstīs. Pēdējos gados un jo īpaši līdz 2014. gadam mēs ar bažām esam norādījuši, ka Komisija, neraugoties uz pārkāpuma procedūru uzsākšanu dažos gadījumos, faktiski nav izpildījusi tai noteikto līgumu īstenošanas uzraudzītājas pienākumu un nav spējusi adekvāti reaģēt uz Eiropas principu un vērtību pārkāpumiem, kas notikuši vairākās dalībvalstīs.

1.11. EESK mudina Komisiju pieņemt aktīvu pieeju, visās dalībvalstīs aizsargājot un aizstāvēt ES vērtības un principus, kā noteikts LES 2. pantā, un pilnā apmērā izmantot spēkā esošo 2014. gada mehānismu.

1.12. EESK ierosina trim galvenajām ES iestādēm (Komisijai, Padomei un Parlamentam) pieņemt vienotu pieeju. Tik būtiskā jautājumā izšķiroša nozīme ir minēto iestāžu dialogam un sadarbībai. EESK iesaka, lai Padome atbalsta pastāvošo Komisijas mehānismu, šajā nolūkā pieņemot Padomes lēmumu tā nostiprināšanai un turpmākai tiesiskuma pastiprināšanai.

⁽²⁾ ES Pamattiesību hartas 51. pants: "Šīs Hartas noteikumi attiecas uz Savienības iestādēm un struktūrām, birojiem un aģentūrām atbilstoši subsidiaritātes principam un uz dalībvalstīm tikai tad, kad tās īsteno Savienības tiesību aktus."

⁽³⁾ Konventa priekšlikumā un EESK atzinumos nebija ietverti ierobežojumi, kurus Eiropadome iekļāva 51. pantā.

1.13. Pilsoniskās sabiedrības organizācijām ir izšķiroša loma demokrātijas vērtību popularizēšanā, tiesiskuma pareizas darbības nodrošināšanā un pamattiesību aizsardzībā. Ņemot vērā demokrātiskās telpas samazināšanos un ierobežojumus, ar ko NVO saskaras dalībvalstīs, minēto organizāciju pozitīvā loma vietējā mērogā pelna apbrīnu. Komiteja ļoti aktīvi strādā ar sociālajiem partneriem un NVO pamattiesību, minoritāšu, bēgļu un imigrantu tiesību aizsardzības jomā.

1.14. EESK, būdama iestāde, kas pārstāv Eiropas organizētu pilsonisko sabiedrību, vēlas uzsākt dialogu ar Padomi, Komisiju un Parlamentu nolūkā uzlabot pārvaldību un stiprināt politikas koordināciju starp ES iestādēm un dalībvalstīm un ieviest agrinās brīdināšanas sistēmu.

1.15. EESK uzskata, ka ārkārtīgi svarīgi ir izveidot tiesiski saistošu Eiropas mehānismu – sistēmu aktīvai Komisijas, Parlamenta un Padomes iesaistei, kurā EESK būtu nozīmīga pilsoniskās sabiedrības pārstāvības loma. Ar šo mehānismu tiks papildināts Komisijas mehānisms un Padomes uzsāktais starpvaldību dialogs. Šo mehānismu varētu saukt par “jauno Kopenhāgenas mehānismu”⁽⁴⁾, un uz to attiektos demokrātiska un tiesiska uzraudzība⁽⁵⁾.

Ar šo mehānismu cita starpā būtu jāizvērtē tādi aspekti kā likumība, tiesību normu hierarhija, tiesiskā noteiktība, vienlīdzība, nediskriminācija, tiesu pieejamība un tiesības uz taisnīgu tiesu, tiesību ļaunprātīgas izmantošanas un patvaļības novēršana publiskās iestādēs, pilnvaru nodalīšana, cieņa pret politisko plurālismu un tā aizstāvība, minoritāšu aizsardzība un sociālā un seksuālā daudzveidība utt., vārda un preses brīvība, lai apzinātu pašreizējos trūkumus un aicinātu tos novērst.

1.16. Komiteja vēlas, lai tiktu pieņemts ziņojuma projekts, kas tiek apspriests Eiropas Parlamenta *LIBE* komitejā un lai tiktu panākta iestāžu vienošanās par Eiropas Savienības paktu par demokrātiju, tiesiskumu un pamattiesībām. EESK atbalsta šo priekšlikumu, jo tas ietver tiesiski saistoša iestāžu nolīguma īstenošanai nepieciešamo pamatu un tas stiprina Eiropas pārvaldību un politikas koordināciju starp ES iestādēm un dalībvalstīm. EESK būtu jāietver šajā paktā, lai varētu notikt pilsoniskās sabiedrības debātes EESK, un EESK vajadzētu būt zināmai lomai ierosinātajā DTP semestrī.

1.17. Šim mehānismam vajadzētu būt balstītam uz rādītājiem, kas savukārt balstīti uz kvantitatīviem un kvalitatīviem datiem:

- rādītāji, kas liecina par tiesiskumu,
- rādītāji, kas liecina par demokrātijas kvalitāti,
- rādītāji, kas liecina par pamattiesību aizsardzību.

1.18. Komiteja uzsver Hartas I, II, III un IV sadaļas nozīmi rādītāju izstrādē, ņemot vērā, ka **ekonomiskās, sociālās un kultūras tiesības** nav nodalāmas no pilsoniskajām un politiskajām tiesībām.

1.19. Ir svarīgi, lai gan dalībvalstis, gan pašas ES iestādes, organizācijas un aģentūras jo īpaši krīzes laikā ievērotu pamattiesības, tostarp sociālās tiesības. Tas būtu jāattiecinā arī uz attiecībām un nolīgumiem ar trešām valstīm, proti, ne tikai ievērot šīs tiesības, bet arī nodrošināt, ka tās tiek īstenotas.

1.20. Šā mehānisma saistībā ir jāievieš uzraudzības un vērtēšanas sistēma, kurā tiktu izmantotas pārredzamas procedūras. Būtu skaidri jānosaka, ka Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (*FRA*) ir pilnvarota piedalīties šajā mehānismā. EESK atbalsta Parlamenta priekšlikumu izveidot neatkarīgu ekspertu grupu⁽⁶⁾, ko vadītu ES Pamattiesību aģentūras zinātniskā komiteja.

⁽⁴⁾ Kā ierosinājis Eiropas Parlaments savā 2014. gada 27. janvāra rezolūcijā par pamattiesību stāvokli Eiropas Savienībā 2012. gadā (P7_TA(2014)1773, 9. punkts, referents: *Louis Michel*).

⁽⁵⁾ *Carrera, S., E. Guild un N. Hernanz (2013), The Triangular Relationship between Fundamental Rights, Democracy and the Rule of Law in the EU: Towards an EU Copenhagen Mechanism, Paperback*, Brisele, Eiropas politikas pētījumu centrs.

⁽⁶⁾ Tās locekļus ieceļ dalībvalstis, ALLEA, ENNHRI, Venēcijas komisija, CEPEJ, ANO un ESAO.

1.21. Komiteja ierosina, lai to iekļauj minētajā grupā. Tā arī ierosina, ka eksperti, kurus ieceļ attiecīgās valdības, ir katras dalībvalsts ombudi.

1.22. Balstoties uz rādītājiem un izmantojot pārredzamas procedūras, ekspertu grupa uzraudzīs un vērtēs stāvokli katrā no dalībvalstīm. EESK ieguldījums šeit var izpausties kā misiju rīkošana uz dalībvalstīm ar mērķi sadarbībā ar vietējo pilsonisko sabiedrību uzraudzīt stāvokli un sagatavot ziņojumus.

1.23. EESK atbalsta DTP semestra ieviešanu. Balstoties uz ekspertu ziņojumiem, Komisija katru gadu sagatavos ziņojumu par katru no valstīm, iekļaujot ieteikumus; Parlaments rīkos parlamentu debates un sagatavos rezolūciju; Padomē notiks ikgadējais dialogs, un tā pieņems secinājumus. Mehānismam ir jādarbojas jauna ikgadējā politiskā cikla ietvaros ar mērķi ES nodrošināt vienotu un konsekventu pieeju.

1.24. Komiteja vēlas piedalīties iestāžu nolīguma sagatavošanā un varētu izveidot pastāvīgu grupu, kurai būs jāriko uzklaušanās ar pilsoniskās sabiedrības piedalīšanos, jāizstrādā atzinumi un ziņojumi.

1.25. Šā semestra ietvaros un sadarbībā ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām tā reizi gadā varētu rīkot forumu, lai gūtu pārskatu par demokrātijas, tiesiskuma un pamattiesību stāvokli, kā arī varētu sagatavot Komisijai, Padomei un Parlamentam nosūtāmus priekšlikumus un ieteikumus. Ietekmes novērtējumu sagatavošanas nolūkā Komiteja varētu sadarboties arī ar pārējām iestādēm.

2. Līgums un ar to saistītie jautājumi

2.1. Dažu pēdējo gadu laikā ir kļuvis aktuāls tādu mehānismu trūkums, kas būtu piemēroti to vērtību aizsardzībai, kas noteiktas Līguma par Eiropas Savienību (LES) 2. pantā: "Savienība ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības, tostarp minoritāšu tiesības. Šīs vērtības dalībvalstīm ir kopīgas sabiedrībā, kur valda plurālisms, tolerance, taisnīgums, solidaritāte un kur nav diskriminācijas, kā arī valda sieviešu un vīriešu līdztiesība."

2.2. Šīs vērtības ir Savienības pamats. Tās ietver demokrātijas un tiesiskuma ievērošanu un cilvēktiesību aizsardzību. Pievienojoties jaunai dalībvalstij, Eiropas Savienībai ir iespēja pārbaudīt šo vērtību ievērošanu, izmantojot tā saucamos Kopenhāgenas vai pievienošanās kritērijus⁽⁷⁾. Lai varētu kļūt par dalībvalsti, kandidātvalstij ir jānodrošina demokrātiju garantējošo iestāžu stabilitāte, tiesiskums, cilvēktiesību ievērošana, kā arī minoritāšu tiesību ievērošana un to aizsardzība.

2.3. Tomēr nav izveidoti līdzīgi mehānismi, kas būtu jāpiemēro pēc attiecīgās dalībvalsts pievienošanās. Demokrātijas, tiesiskuma un pamattiesību ievērošanas pārraudzības mehānismu neesamība ir nosaukta par "Kopenhāgenas dilemmu".

2.4. ES pareiza darbība ir balstīta uz uzticēšanos starp Eiropas iestādēm un dalībvalstīm un dalībvalstu savstarpēju uzticēšanos – uz uzticēšanos, ka pieņemtie tiesību akti un politiskie lēmumi atbilst vieniem un tiem pašiem tiesiskuma, demokrātijas un pamattiesību principiem. Tādējādi starp dalībvalstīm tiek radīti vienlīdzīgi konkurences apstākļi personu, preču, pakalpojumu un kapitāla brīvai aprītei. Dalībvalstīm tas dod iespēju arī sadarboties tieslietu un iekšlietu, kā arī krimināltiesību, patvēruma un imigrācijas jomā.

2.5. Eiropas Savienība ir izveidota, lai visās dalībvalstīs nodrošinātu mieru un pārticību un uzlabotu tās iedzīvotāju labklājību. Tā ir atkarīga ne tikai no brīvās tirdzniecības pastāvēšanas, bet arī no ES pamatvērtību aizsardzības. Šīs pamattiesības nodrošina ES iedzīvotājiem iespēju dzīvot brīviem no apspiestības un neiecietības ar demokrātiski ievēlētām un atbildīgām valdībām, kas darbojas atbilstoši tiesiskumam.

2.6. Pēdējo gadu laikā vairākās dalībvalstīs pieņemtie politiskie un likumdošanas lēmumi ir izraisījuši diskusijas un strīdus ar Eiropas iestādēm un citām dalībvalstīm, un savstarpējā uzticēšanās ir sagrauta. Daudzos gadījumos nav pienācīgi ievēroti demokrātijas noteikumi, tiesiskums un pamattiesības, un Eiropas Savienība nav spējusi atbilstoši reaģēt.

⁽⁷⁾ Kopenhāgenas Eiropadomes secinājumi, 1993. gada 21. un 22. jūnijs.

2.7. EESK ar lielu satraukumu konstatē, ka vairākās dalībvalstīs ir pieņemti tiesību akti un tiek īstenota politika, kas liecina par būtisku demokrātijas kvalitātes pasliktināšanos: cilvēktiesību pārkāpumi, jo īpaši attiecībā uz minoritātēm; nepietiekama tiesu iestāžu un konstitucionālo tiesu neatkarība; varas dalīšanas ierobežojumi; preses brīvības, uzskatu brīvības, pulcēšanās un biedrošanās brīvības, informācijas brīvības, kolektīvo konsultāciju un darba koplīguma slēgšanas sarunu ierobežojumi, kā arī citi pilsonisko un sociālo pamattiesību ierobežojumi. Eiropas Savienība vairākkārt ir saskārusies ar krīzi dažās dalībvalstīs, ko izraisījušas specifiskas ar tiesiskumu saistītas problēmas, un Komisija to risināšanā ir izmantojusi politisko spiedienu un uzsākusi pārkāpuma procedūras.

2.8. Līdz šim nav tikuši izmantoti preventīvie vai uz sodu balstītie mehānismi, kas ietverti LES 7. pantā, kurš ir vienīgais līgumu pants, kurā ir runa par demokrātijas, tiesiskuma un pamattiesību pārkāpumiem jomās, kas nav ES likumdošanas kompetencē. Ir divas pieejas, viena ir preventīva un otra – balstīta uz sodu. Tomēr praksē tās nekad nav izmantotas, ņemot vērā to radītās politiskās sekas un stingrās īstenošanas prasības: tās piemēro tikai vairākkārtēja nopietna pārkāpuma drošas varbūtības gadījumā.

2.9. Komisija un Parlaments var iesaistīties preventīvajā posmā. Nākamajā posmā Padome var sodīt dalībvalsti, uz laiku atceļot dažas tiesības, tostarp šis dalībvalsts pārstāvju balsstiesības Padomē.

2.10. Tomēr Padomei ir plašas iespējas noteikt, kā to piemērot, jo nav konkrētu un pārredzamu kritēriju šīs procedūras sākšanai, izmantojamo rādītāju vai vērtēšanas procedūru izvēlei. Eiropas Parlamenta, Eiropas Komisijas un Eiropas Savienības Tiesas pilnvaras šādās situācijās ir ļoti ierobežotas⁽⁸⁾; tāpat nav arī noteikts, ka būtu jāapspriežas ar EESK.

3. Eiropas iestāžu rīcība

3.1. **Eiropas Komisija** 2014. gada martā pieņēma paziņojumu "Jauns ES mehānisms tiesiskuma nostiprināšanai" (COM (2014) 158). Šis mehānisms tiks aktivizēts, ja dalībvalstis veiks pasākumus vai pieļaus situācijas, kas sistemātiski un, visticamāk, negatīvi ietekmēs iestāžu un garantiju mehānismu, kuri dalībvalstu līmenī izveidoti tiesiskuma nodrošināšanai, integritāti, stabilitāti vai pienācīgu darbību. Tas attiektos uz jautājumiem, kas saistīti ar valstu konstitucionālo uzbūvi, varas dalīšanu, tiesu neatkarību vai objektivitāti vai ar sistēmu, kas paredzēta izskatīšanai tiesā, tostarp konstitucionālo tiesvedību.

3.2. Komisijas paredzētā mehānisma mērķis ir novērst draudus tiesiskumam dalībvalstīs, pirms tiktu radīti apstākļi LES 7. pantā paredzētā mehānisma aktivizēšanai. Tā ir Komisijas atbildība, un tas ir paredzēts nepilnību novēršanai. Tas nav paredzēts kā alternatīva, bet gan kā mehānisms, kas darbojas pirms LES 7. pantā paredzētajiem mehānismiem un tos papildina. Ja ir skaidri apliecinājumi par to, ka dalībvalstī pastāv sistēmisks tiesiskuma apdraudējums, šis mehānisms veicinātu strukturētu dialogu starp Eiropas Komisiju un attiecīgo dalībvalsti. Šim apmaiņas procesam būtu trīs galvenie posmi: Komisijas viedoklis, Komisijas ieteikums un pēcpasākumi ieteikumam. Īstenojot novērtējumu, Komisija var apspriesties ar ekspertiem⁽⁹⁾.

3.3. Komiteja atzinīgi vērtē šo Eiropas Komisijas pieņemto tiesiskuma stiprināšanas mehānismu. Tomēr tam piemīt virkne trūkumu.

3.3.1. Novērtējumā nav paredzēta periodiska analīze problēmām un domstarpībām, kas dalībvalstīs radušās saistībā ar demokrātiju, tiesiskumu un pamattiesībām. Būtībā šo mehānismu var iedarbināt tikai tad, kad problēma ir kļuvusi sistēmiska, kas ir ļoti augsts sliekšnis. Sistēmisks apdraudējums var rasties tad, kad tiesas vairs nespēj nodrošināt valdības darbību likuma ietvaros, un tas jau ir samērā novēloti.

⁽⁸⁾ Tā kā ES tiesību aktos cilvēktiesību aizsardzības jomā pastāv mehānisms, kas cilvēkiem dod iespēju savas tiesības aizsargāt, 7. pants ir vispārējs juridisks un politisks mehānisms, kas ir nepārprotami izslēgts no Tiesas jurisdikcijas.

⁽⁹⁾ FRA (Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra); Eiropas Savienības Augstāko tiesu priekšsēdētāju tīkls; Eiropas Padome (Venēcijas komisija); Eiropas Savienības Valstu padomju un augstāko administratīvo tiesu asociācija; Eiropas Tiesu iestāžu padomju tīkls.

3.3.2. Veidam, kādā Komisija analizē informāciju, jābūt pārredzamam, ar specifiskiem rādītājiem vai objektīvām procedūrām; Komisijai jāizveido arī protokoli attiecībā uz apspriešanos ar pilsonisko sabiedrību un EESK.

3.3.3. Mehānismā nav iekļauta nekāda specifiska Eiropas Parlamentam paredzēta loma, lai gan Parlaments izstrādā pats savas iniciatīvas šajā jomā.

3.3.4. Tajā nav arī paredzēts nekāds modelis iestāžu ciešākai sadarbībai.

3.4. EESK pauž bažas par to, ka **Padomē** nav paredzēti nekādi pēcpasākumi tiesiskuma stiprināšanai.

3.4.1. Vispārējo lietu padome 2014. gada 16. decembrī pieņēma secinājumus par Padomes lomu tiesiskuma ievērošanas nodrošināšanā. Padome ir apņēmusies iedibināt dalībvalstu **ikgadēju dialogu**, kas notiks Vispārējo lietu padomē un kas būs jāsaģatavo Pastāvīgo pārstāvju komitejai (*Coreper*). Prezidentvalsts Luksemburga šo dialogu uzsāka 2015. gada novembrī. Tā mērķis ir pievērsties dažādiem specifiskiem jautājumiem, kas nav publiskoti: valstu valdības tika aicinātas pēc izvēles izteikties par kādu no tiesiskuma aspektiem un sniegt vienu savas veiksmīgas darbības piemēru un vienu problēmas piemēru. Rezultātā monologi sekoja viens otram, bet dialogs neveidojās. Valstis savā starpā nesarunājās, un tādējādi izpalika atbalsts, palīdzība vai kritika, ieteikumi netika nedz pausti, nedz saņemti, turklāt neviens arī neuzņēmās saistības veikt kādus turpmākus pasākumus ar mērķi risināt konstatētās problēmas. 2016. gada beigās Slovērijas prezidentūras laikā Padome veiks gūtās pieredzes novērtējumu.

3.4.2. Padomes secinājumos nav ņemts vērā Komisijas tiesiskuma nostiprināšanas mehānisms un nav arī ietverta atsauce uz to. Tie nesniedz skaidru priekšstatu par to, kāda loma šajā dialogā būs Komisijai, Parlamentam un EESK.

3.5. J.-C. Juncker vadītā Komisija ir noteikusi tiesiskumu par vienu no savām prioritātēm un iecēlusi *Timmermans* par priekšsēdētāja vietnieku, kas atbild par tiesiskumu un pamattiesībām. Tomēr pagaidām vēl nav zināms, vai Komisija izstrādās kritērijus un rādītājus tiesiskuma mehānisma īstenošanai.

3.6. Pēc tam, kad Venēcijas komisija, kas ir Eiropas Padomes struktūra, kritiski novērtēja esošo stāvokli, Komisija pirmo reizi aktivizēja minēto mehānismu, uzsākot procedūru pret Poliju par ES noteikumu pārkāpšanu⁽¹⁰⁾.

3.7. **Eiropas Parlamenta LIBE** komitejā pašlaik tiek apspriests patstāvīgā ziņojuma projekts ar ieteikumiem Komisijai par ES mehānisma demokrātijai, tiesiskumam un pamattiesībām izveidi⁽¹¹⁾ (2015/2254 (INL) – referente: *Sophia in 't Veld*), kurā cita starpā tas "prasa Komisijai līdz 2016. gada beigām, pamatojoties uz LESD 295. pantu, iesniegt priekšlikumu par to, lai noslēgtu ES paktu par demokrātijai, tiesiskumu un pamattiesībām (DTP) kā **iestāžu nolīgumu**, ar ko paredz pasākumus, kuri atvieglotu sadarbību starp Savienības iestādēm un tās dalībvalstīm saskaņā ar LES 7. pantu un integrētu, saskaņotu un papildinātu esošos mehānismus, ņemot vērā sīki izstrādātos ieteikumus, kuri izklāstīti pielikumā".

3.7.1. Minētajā pielikumā ietverts **IESTĀŽU NOLĪGUMA PROJEKTS: EIROPAS SAVIENĪBAS PAKTS PAR DEMOKRĀTIJU, TIESISKUMU UN PAMATTIESĪBĀM**, par kuru jāvienojas Parlamentam, Padomei un Komisijai.

3.7.2. Šis pakts ietver rezultātu apkopojumu, ikgadējās parlamentārās debates un kārtību, kā novērst iespējamus riskus un pārkāpumus un iedarbināt 7. panta preventīvo vai korektīvo daļu.

⁽¹⁰⁾ Atzinums par grozījumiem 2015. gada 25. jūnija aktā par Polijas Konstitucionālo tiesu, Venēcijas komisija, 2016. gada 11. marts.

⁽¹¹⁾ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+COMPARL+PE-576.988+01+DOC+PDF+V0//LV>

3.7.3. Parlaments ierosina ieviest demokrātijas, tiesiskuma un pamattiesību (DTP) **semestri**, kas ietvertu Komisijas mehānismu, Padomes ikgadējo dialogu un parlamentārās debātes. Eiropas semestrī palīdzību nodrošinās sekretariāts un FRA Zinātniskās komitejas priekšsēdētāja vadīta ekspertu grupa, kas izstrādās rādītājus, vērtēs stāvokli dalībvalstīs un sniegs ieteikumus.

3.7.4. DTP **politikas cikls** ietvers Komisijas, Padomes un Parlamenta gada ziņojumus, un tiks izveidota iestāžu darba grupa ietekmes novērtēšanai.

Briselē, 2016. gada 19. oktobrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*
